

מאורות שלום

מרכז תורני ללימוד פנימיות
התורה והחסידות
לאורו של האדמו"ר י-ם
מוהר"ר שלום ספרין זצוק"ל

עלון
חג

שמיני עצרת – שמחת תורה | כ"ב תשרי התשס"ט | גיליון החג | שנה חמישית

מאורות החג

"ואמרו הושיענו אלקי ישענו להשתבח בתהלתך", הנה ידוע שיש ב' בחינות של הסתלקות, שהשכינה מסלקת את השגחתה בשל העוונות, והיא תחזור למקומה הראשון, ויש להיפך – אם יש בדור צדיקים גמורים אז השכינה מסתלקת מהעולם וניתנת לצדיקים כנאמר "ישראל ממשלותיו".

והוא כמשל למלך בוי"ד שיש לו במדינתו שר שהוא עבד נאמן ואהוב כנפשו, אז המלך מסיר את השגחתו מאותה המדינה ואומר היות ויש שם מי שישגיח שתתנהל המדינה כיאות, ומשום כך אין לחלוק על הנהגת השר ההוא, כך הם הדברים לגבי השכינה.

טמנם יש חילוק גדול בין שני סוגי ההסתלקות, כי בהסתלקות הראשונה היא מתרוממת ומתעלה מהעוה"ז, אך בהסתלקות השנייה אדרבה, ההסתלקות גורמת שהשכינה תשרה בעוה"ז על ישראל, ואין לך תענוג גדול מזה לשכינה ולקב"ה.

וזה שאנו אומרים "הושיענו ה' אלקי ישענו להודות לשם קדשך" על כך שהשי"ת משתבח ומתפאר בהסתלקות הזו שנותנה לצדיקים להנהיג את העולם בזכויותיהם.

והנה בשמחת התורה כל איש ישראל באים ושמחים בשמחתה של תורה, ודבקים הם על ידי כך בנותנה השי"ת, וממילא הלב מתרונן והרגליים מקפצות, והגרון שר ומנגן, והכל "להשתבח בתהלתך", שעם ישראל שמח בכך שהקב"ה שמח שאע"פ שהשכינה בגלותא, ניתנת היא לצדיקי הדור להנהיג את העוה"ז כרצונו יתברך.

והיא היא שמחתה של התורה, שמעידה בקול ששון ושמחה "בני בכורי ישראל" "אשר בדך אתפאר".
חג שמח.

נר ה' נשמת אדם
העלון יוצא לעילוי נשמת
חיילי צה"ל שמסרו נפשם על קידוש ה'
ולעילוי נשמת בכה אליאן בת אהרן ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

יוצא לאור ע"י בית המדרש אור שלום
קרית ארבע ת.ד. 88 מיקוד 90100
העורך: בן ישי עוזיהו

<http://www.ohrshalom.net>

Email -info@ohrshalom.net

מאורות פרי חיים מהאדמור רח"י זצוק"ל

נאמר בפיוט גשם "יחד לב וגל אבן מפי באר מים, כנאבק לו שר בלול מאש וממים לכן הבטחתו היות עמו באש ובמים".

הנה ידוע, [סוכה נ"ב] כי שבעה שמות נקרא היצר הרע, ואחד מהם הוא "אבן", ובא הפייטן לרמוז לנו שמדובר על יעקב אבינו "יחד לב", היינו שיעקב אבינו וי"ב השבטים היו שלמים ולא היה בזרעם פסול, "כולו זרע אמת", "יתן אמת ליעקב", וזה "יחד לב", שעבדו הוא ובניו את השי"ת שמו אחד יחיד ומיוחד.

"וגל אבן מפי באר מים", שהמתיק את יצה"ר שרו של עשו על ידי שגלל את האבן הוא יצה"ר, מעל "באר המים" תורת ה' תמימה, ובכוח התורה זכה שנשאר כל ימיו בחינת לול"ב, לבו אחד להשי"ת, הוא ובניו כל הימים.

מאורות הסיפור החסידי

בתיה הראשונים של העיירה כבר נראו באופק והבחור הצעיר החיש את פעמיו לעברה. על גופו לבש פרווה כאחד מבני האיכרים הפשוטים. רק פניו העדינים ועיניו שהפיקו טוהר ועדינות סתרו במידה מסויימת את הופעתו הכללית. נוהג היה לכתת את רגליו מכפר לכפר ומעיירה לעיירה. בכל מקום היה מחפש את היהודים הפשוטים, אנשי-העמל, שהיו חביבים עליו במיוחד. הוא היה מתעניין בשלומם, מעודד את רוחם ומחזק את ליבם בדברי אגדה ואמונה. איש לא ידע את זהותו. אולם את פשוטי-העם לא הטריד הדבר. כשהיה פותח את פיו, היו נאספים סביבו ובולעים את אמרותיו בשקיקה ובעיניים בורקות. ובאמת, גם אילו היה מזדחה, איש לא היה מעלה על דעתו כי יבוא יום וישמו יתפרסם בעולם כרבי ישראל בעל-שם-טוב... מחזה מוזר נגלה לעיניו כשנכנס בשערי העיירה. זה היה יום חול של אמצע השבוע והעיירה - עיירה חקלאית. אף-על-פי כן לא נראתה שום תכונה של עבודה. המחרשות ויתר כלי-העבודה היו מוטלים דוממים. הבקר ובעלי-החיים האחרים נחו במעונותיהם. העיירה נדמתה לעיירת-רפאים. הוא ניסה לנקוש על דלתות כמה בתים, אך לא זכה למענה. כשהתקדם יותר למרכז העיירה, שמע קול ממרחק. הוא החל לצעוד בעקבות הקול וזה הוליך אותו אל בית-הכנסת. האולם היה מלא מפה אל פה. הגברים גדשו את עזרת הגברים והנשים והטף מילאו עד אפס מקום את עזרת הנשים. הכול היו מרוכזים בתפילה ובזעקה למרום. כשנכנס לבית-הכנסת נסתיימה התפילה ועל הבימה עלה מגיד-מוסר והחל לייסר את קהל המתכנסים. בקול גדול הטיח דברים קשים כגידים ביהודים הפשוטים. מתוכן דבריו הבין הבעש"ט את הסיבה להתכנסות הדחופה.

"גשם ומטר אתם מבקשים!! יבול ופרנסה אתם שואלים!! האם את חובכם כלפי שמיא כבר מילאתם!! הלא אתם חיים כבהמות ממש ומנהלים את חייכם כהדיוטות חסרי-דעת!!", זעם הדרשן. "עצירת הגשמים היא רק ההתחלה של העונשים הצפויים לכם", הרעים עליהם בקולו. "אחרי הרעב יבוא מגפות נוראות. בניכם יישארו יתומים, נשותיכם אלמנות". זעקות שבר נשמעו מעזרת-הנשים. פניהם של הגברים הביעו אימה וחרדה. הם אפילו לא העזו להישיר מבט אל הדרשן, שהוסיף לשפוף על ראשם אש וגפרית ולאיים בעונשים איומים ונוראים. האם תושבי העיירה הם שהזמינו את המגיד כדי לעוררם לתשובה או שמא נקלע הוא, כדרכם של מגידים נודדים, לעיירה ובשמעו על מצוקת התושבים החליט לייסרם בשוטים - דבר זה לא היה ברור לבעש"ט. אולם סגנון דיבורו הקשה כלפי היהודים התמימים והפשוטים הסעיר את רוחו עד שלא היה יכול להבליג עוד. "שא, שא!!", נשמע לפתע קול צעיר מפינת בית-הכנסת. הכול היפנו מבטים משתאים לעבר הבחור הצעיר. גם המגיד שעל הבימה הביט בתדהמה בצעיר עוטה הפרווה שהעז להסותו. זה נעץ בו את עיניו היוקדות וקרא לעברו בקול גדול: "מי שמכם לבוא הנה ולהתעמר בבני-יקירי של הקב"ה! מי התיר לכם להתעלל שעה ארוכה בנשמותיהם הטהורות של יהודים פשוטים, העובדים את בוראם בתמימות!!" לשונו של המגיד כמו נבלעה. בידעו כי יש לו עסק עם יהודים פשוטים עובדי אדמה, סבור היה כי יוכל לומר ככל העולה על דעתו. בטוח היה שאיש מהם לא יעז להתקומם כנגד דיבוריו המתנשאים. עתה, נוכח הדברים הנוקבים מפי של הבחור הצעיר, השתק מתדהמה וממבוכה. אור ניצת בעיניהם של היהודים הפשוטים בשומעם את הדברים ובראותם את מבוכת המגיד. הם היפנו את פניהם אל הבחור, שהופיע להם כמלאך מושיע ותלו בו עיניים מייחלות. "יהודים יקרים, דעו כי הקב"ה אוהב אתכם יותר משאוהבים הורים את בנם-יחידם. אין הוא רוצה לדכא את רוחכם ולייסרם. הוא רוצה שתעבדו אותו בשמחה ובטוב-לב. אין זה אלא ניסיון שנועד לבחון את עוצמת אמונתכם. אם ברצונכם לבטל את הגזירה ולזכות לגשמי-ברכה, עשו זאת בשמחה, רק בשמחה!!". כל הקהל היה מרוכז עתה בדברי הבחור הצעיר, שהוסיף לעודד את רוח האנשים. המגיד ירד בצעדים כושלים מהבמה. "יהודים יקרים", המשיך הצעיר, "הבה נצא עתה בריקוד שמח ונאמין כי ישועת ה' כהרף-עין. נוכיח למי שמשיב הרוח ומוריד הגשם, כי למרות הבצורת הקשה, לא נפאמה אמונתנו בו. הבה נניח יד איש על כתף רעהו ונישא רגליו בריקוד של שמחה וביטחון..." הדברים סחפו אחריהם את כל בני העיירה לריקוד שמח, שעליו ניצח האורח הצעיר. עם כל סיבוב נוסף גברה האמונה והשמחה בלבבות הרוקדים, עד שהכול רקדו בעוז ובחדווה שנבעו מאמונה יהודית פשוטה ויוקדת. פניהם כבר היו שטופות זיעה מהריקוד הנמרץ, כאשר חשו לפתע רטיבות אחרת שניגרת על פניהם. בתחילה לא קלטו במה מדובר, אבל כעבור דקות מעטות גברו הטיפות ועיניהם הנישאות של יהודי העיירה נרטבו אף הן בגשם הנדבות שהחל יתן ארצה...

מצאורות הדרש לחג

שמחת תורה

שמחת תורה היא הכנה לכל השנה להיות קבוע בתורה כמשאחז"ל על שלא ברכו תחילה, ולכן בתחילת השנה יש שמחת תורה שיתבונן האדם גדולת התורה שהם דברי אלוקים חיים, וע"י התשוקה והשמחה להתדבק בתורה, נשאר אח"כ דביקות מעסק התורה כדאי' (מודש וזאת הברכה) יש ברכת התורה לפניך ולאחריה וכן אף אנשים סוחרים שבכל השנה אין עוסקים תמיד בתורה, מ"מ ע"י השמחה בתחילת השנה שקובע בלבם וקשה לו לפרוש מדברי תורה, מוועיל לו שלא ישכח לגמרי אף שעוסק בדברים אחרים, וכתוב שמח זבולון בצאתך, וקשה כי למה ישמח בחלק זה, שהוא עצה שע"י השמחה קודם שיצא לסחורה ע"י זה יהי' נשמר בצאתו, ולכן יש שמחת תורה בתחילת השנה. (שפת אמת)

ע"י ההקפות ביום שמו"ע ושמח"ת, מבטלין גיהנום של א"ש ושל"ג, כי שמו"ע הוא ביום כ"ב ושמחים עם התורה, שכן תורה עם כ"ב עולה א"ש של"ג. (עטרת ישועה)

בשמיני עצרת נמשך בחי' שמחה בתורה על כל השנה, דהנה עסק התורה אין צריך להיות בקרירות, כי אם ללמוד בשמחה ותענוג כמארז"ל בגמ' (שבת ל:) וכן לדבר הלכה, וכתוב (תהלים) פקודי ה' ישרים מושמחי לב, ושמחה זו בתורה נמשך בשמיני עצרת, ולכן נקרא שמחת תורה. (מגן אבות)

מצאורות אוצר הברכה

זה שאנו מתפללים ומברכים גש"ם בשמיני עצרת, מפני שבשמיני עצרת יש עת רצון גדול שהקב"ה מתייחד עם כנסת ישראל, ביום הזה. וזה נזכר בזוהר הקדוש [ח"א ס"ד] שאל מה דבעי, וכן מתפללים אנחנו על הגאולה שלימה ביום הזה כנרמז בר"ת של מילת גש"ם – גאולה שלימה מהרה, שהקב"ה ירחם עלינו במהרה בימינו. [פרי חיים]

מצאורות ההלכה - מהלכות החג

הדלקת הנרות

ברכת הדלקת נרות בשנה רגילה:

"ברוך אתה א-דני א-לוהינו מלך העולם אשר קידשנו במצוותיו וציוונו להדליק נר של יום טוב"

"ברוך אתה א-דני א-לוהינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו ויגיענו לזמן הזה"

אחרי תפילת ערבית, עורכים 'הקפות', ולאחר-מכן עורכים 'קידוש' ואוכלים את סעודת החג.

שמחת-תורה. כ"ב בתשרי

הקפות

בליל החג וכן בבוקרו עורכים 'הקפות'. מקיפים, מתוך שמחה וריקודים, עם ספרי-התורה, שבע פעמים את הבימה, ושמחים בשמחת-התורה.

עלייה לתורה - בשמחת-תורה נוהגים שכל יהודי עולה לתורה. גם הילדים עולים (עם מבוגר), בעלייה מיוחדת שנקראת "כל הנערים".

הקפות שניות - במוצאי שמחת-תורה עורכים הקפות שניות בבתי-הכנסת ובכירות הערים, לאות הזדהות עם בני חו"ל שחוגגים אז את שמחת-תורה.

מאורות חז"ל

סוכה מעורו של לווייתן – שאול בן נתן

הגמרא במסכת בבא בתרא (דף ע"ה.) מספרת, כי "עתידי הקב"ה לעשות סוכה לצדיקים מעורו של לויתן". וודאי שסיפור זה של חז"ל טומן בחובו רובד פנימי נסתר. כפי שהורונו בעלי "הזוהר": "חכמי המשנה והאמוראים כל התלמוד שלהם על סודות התורה סדרוהו" (זוהר, רעיא מהימנא, פרשת פנחס, דף רל"ב). עוד נאמר בספר הזוהר (פרשת תזריע, דף מ'): "הנה נודע, כי כל העולמות, העליונים והתחתונים, כלולים כולם בהאדם". אם כל העולמות, הן העליונים והן עולמנו הגשמי, נמצאים בתוך האדם, ודאי שישנו גם חלק באדם המשול ל"עורו של לווייתן". ואכן, מכתבי האר"י, בעל הסולם, ומקובלים נוספים, עולה כי "עור הלווייתן" הוא כינוי לחלק מסוים מרצונותיו של האדם.

בכדי להבין את פשר הדברים, נקדים הקדמה קצרה על מהותו של רצון האדם. חכמינו ז"ל מסבירים לנו כי כל רצונו של האדם הוא לקבל הנאה ותענוג מהבורא ב"ה. זוהי כל מהותו של הנברא. למעשה, כל העבודה שמוטלת על האדם, היא אך לגלות בתוכו את הרצון האינסופי הזה, ולתקנו, כך שיהיה ראוי לקבל את התענוג שהכין הקב"ה עבורו. שכן, האדם יוכל להתמלא בתענוג אינסופי, רק כאשר הוא ידבק בה' בכל רצונותיו, בכל לבו ומאודו.

מסיבה זו מכנים חז"ל את תהליך הכנת רצונו של האדם לדבקות בה', בשם "לווייתן", מלשון ליווי, לווייה. בכך רצונם לומר לנו כי לרצון הגדול לקבל את שפעו של הקב"ה, צריכה להתלוות כוונה לקבל את התענוגים רק בכדי "לעשות נחת רוח ליצרנו".

אך כמובן שלא מדובר בתהליך כה פשוט. שכן, הרצון שלנו מצוי בתחילה בשיא קלקולו. מטרת המושג "עורו של לווייתן" להורות לנו על עוצם התיקון שעתיד האדם לעבור בדרכו לדבקות בו ית'. "עור" מרמז על החלק העב ביותר ברצון האדם, הרצון בעל הצורה הגרועה והגסה ביותר. לאמתו של דבר, את חלק הרצון המכונה "עורו של לווייתן" האדם כלל וכלל אינו מסוגל לתקן בכוחות עצמו.

רעיון זה מובא במדרש בצורה הבאה: "א"ר לוי, כל מי שמקיים מצות סוכה בעולם הזה - אף הקב"ה מושיבו בסוכתו של לויתן לעתיד לבא... מה הקב"ה עושה? ... מכה ללויתן בזנבו וממיתו. מיד הקב"ה מה עושה? נוטל עורו של לויתן ועושה סוכה לצדיקים". (פסיקתא דרב כהנא)

מכאן רואים אנו כי תפקיד האדם הוא אך להכין את עצמו לתיקון, בכך שיברר מהו חלק הרצון שאותו אין ביכולתו לתקן בכוחות עצמו, ואז בא הקב"ה ומשלים את תיקון אותו החלק ברצונות האדם המכונה "עורו של לווייתן".

וכאן, נוכל לעמוד על משמעותו הפנימית של מושג נוסף: ה"סוכה". הסוכה מרמזת על מבנה נשמת האדם. מכתבי המקובלים עולה בבירור, כי מבנה הסוכה וכל דיני בנייתה מרמזים לנו על אופיין וצורתן של הפעולות שעלינו לבצע בתוך ליבנו פנימה, על מנת שליבנו יהפוך ל-"משכן" לאור ה'.

בראש ובראשונה, עלינו לבנות את "ד' דפנות הסוכה" המרמזות על תיקון ד' דרגות "העביות" (הגסות, האנוכיות) של רצון האדם (המקבילות ל-ד' האותיות שבשם הוי"ה ב"ה). לאחר מכן, על האדם להרכיב את הסכך. לא לחינם נאמר לנו כי את הסכך עלינו להרכיב דווקא מ"פסולת" הגורר והיקב". הדבר מרמז על כך שבשעה שהיצר הרע (הרצון לקבל) מתייחס לקדושה (הרצון להשפיע) כאל פסולת - על האדם לקחת את כל "הפסולת" הזו ולהעלותה מעל לראשו. כלומר, להתחיל להעריך את חשיבות הקדושה מעל לכל טענותיו של יצרו הרע, המנסה לגרום לו לזלזל בקדושה בכך שהוא מראה לו את חסרונותיה, כביכול.

ומדוע אנו נוהגים להכין "סכך" מהפסולת? הדבר מרמז על המחשבות הפסולות (מלשון פסולת) שבאות לאדם. בשעה זו, אומרים לנו חכמינו, על האדם לכסותם מיד (כיסוי מלשון סכך) בכוונה על מנת להשפיע, כך שהן לא יפגעו בעבודתו הרוחנית אלא רק יקדמוהו לעבר התגלותו של ה' אליו.

יהי רצון שנזכה במהרה לסעוד עם הצדיקים בסוכה מעורו של לווייתן!

במידה אחרת

1. בסיום התורה מכריזים: "חזק, חזק ונתחזק". ציין 3 סיבות לכך.
2. "יחי ראובן ואל ימות". מה פשר כפילות זו לפי רש"י?
3. "מימינו אצבעת למו". ציין 2 מירושים למילה: אשדת" (רש"י).
4. "וזאת ליהודה". מדוע נסמך יהודה לראובן? (רש"י)
5. "וללוי אמר". מנה 3 הבדלים בין לוי לשאר השבטים.



כי לקח טוב נתתי לכם תורתנו אל תעזבו